

Täysistunto

Keskiviikko 28.11.2018 klo 14.01—16.31

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 240/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Ministeri Mykkänen on täällä esittelemässä. Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.30 Sisäministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Esitys koskee siis niitä pelastuslain maakuntauudistukseen liittyviä muutosesityksiä, joita ei irrotettu kiireellisempään eduskuntakäsittelyyn jo aiemmin tänä syksynä. Ne kiireellisempään irrotetut koskivat siis öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaa, väestönsuojien rakentamista ja pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta, jotka on tänne eduskuntaan aikaisemmin jo esitelty.

Tässä hallituksen esityksessä tehtäisiin maakuntien perustamista, maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien organisointia koskevasta lainsäädännöstä johtuvat muutokset. Uudistukset tarkoittaisivat, että tehtävä, joka nyt kuuluu alueen pelastustoimelle, kuuluisi jatkossa pääsääntöisesti maakunnalle ja tehtävä, joka nyt kuuluu aluehallintovirastolle, kuuluisi jatkossa valtakunnalliselle Valtion lupa- ja valvontavirastolle eli Luova-virastolle.

Pelastusopistosta annettua lakia muutettaisiin siten, että alueellisten maanpuolustuskurssien sekä valmius- ja häiriötilanneharjoitusten järjestäminen siirrettäisiin aluehallintovirastolta Pelastusopistolle — näin siis, niin että ne ovat edelleen valtion toiminnan koordinoimina. Palosuojelurahastolakiin tehtäisiin maakuntauudistukseen perustuvat muutokset niin, että maakunnat lisittäisiin rahastosta myönnettävien avustusten saajien joukkoon. Kuitenkin palosuojelurahastosta voitaisiin jatkossakin avustaa myös kuntia, koska paloasemat jäävät maakuntauudistuksessa niiden omistukseen.

Esityksen tavoitteena on siis pelastuslain osalta tehdä maakuntien perustamiseen liittyvät muutokset. On tarkoitus myös selkeyttää valtion ja maakuntien työnjakoa pelastustoimeen kuuluvan avun antamisessa ulkomaille ja kansainvälisen avun vastaanottamisessa. Pelastuslain 27 §:ään on tarkoitus myös määrittää sisäministeriön ja pelastuslaitosten työnjako kansainvälisen avun antamisessa ja vastaanottamisessa sekä selkeyttää kansainväli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2018 vp

sen avun antamiseen hankitun erityiskaluston ja -varusteiden sekä tähän liittyvän koulutuksen käyttömahdollisuuksia kotimaisissa onnettomuustilanteissa.

Maakuntauudistuksen johdosta tehtävillä muutoksilla ei olisi sinänsä suoria yhteiskunnallisia vaikutuksia. Ehdotetut muutokset ovat pääsääntöisesti teknisiä, ja ne johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista. Kuitenkin todettakoon, että pelastustoimeen kuuluvaa ulkomaille annettavaa apua ja kansainvälisen avun vastaanottamista koskevia muutoksia tehdään, jotta ne parantaisivat pelastustoimen kykyä vastata erilaisiin onnettomuuksiin koko maassa ja selkeyttäisivät näihin laajoihin onnettomuuksiin ja erityistilanteisiin liittyvän toiminnan toimivaltuuksia.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

14.33 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää muutettavaksi pelastuslakia ja näitä muita lakeja perustellen muutoksia maakuntien perustamisella, siis maakuntauudistuksen täytäntöönpanolla sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisoinnilla. Kysymys on siis tämän suuren uudistuksen etukäteisratkaisusta, sillä emmehän me varsinaisesti tiedä, toteutuuko maakuntauudistus alkuunkaan. Tällaisenaan esitys on yksi monista samankaltaisista, ja menee tämä aika helposti kokonaiskuvaan tästä suuresta uudistuksesta, koska tällaiset yksityiskohdat hukkuvat tähän hälyyn, kerta-kaikkisesti.

Maakunta- ja sote-uudistukseen on perusteltua suhtautua kokonaisuudessaan kriittisesti. Sen hyödyt ovat toiveiden varassa, mutta kustannukset muutoksista toteutuvat varmasti. Nyt puheena oleva uudistus sisältää pelastustoimen vastuualueiden mullistuksen. Osassa maata muutos voi mennä organisaation nimen ja sisäisen rakenteen uudelleenmuokkaamisella. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa alkuunkaan kaikkialla Suomessa. Mikäli Uudenmaan ja Helsingin pelastusalueet kootaan yhteen, seurauksena on Suomen mittakaavassa valtavan suuri ja monimuotoinen kokonaisuus, johon kuuluu pääkaupungin lisäksi maaseutua, asutuksen lisäksi öljynjalostamo ja ydinvoimala — tämä näin muualta tulevan huomiona.

Mutta erityistä huomiota on kiinnitettävä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan uuteen alue- ja vastuunjakoon. Nimittäin nykyiset pelastusalueet on muotoiltu erityisesti toiminnan tarpeiden mukaan. Esimerkiksi Oulu-Koillismaan pelastusalue rajautuu lounaassa Lumijoen, Limingan ja Tyrnävän kuntiin. Sen palvelutuotannosta vastaa noin 385 päätoimista ja noin 380 sivutoimista työntekijää. Nopean avunsaannin turvaavat onnettomuusuhkien ja palvelukysynnän tarpeiden mukaisesti sijoitetut 21 paloasemaa. Nykyisen rajan takana alkaa toiminnallisesti jo toisenlainen Jokilaaksojen pelastusalue. Uudistus panisi nämä rajat ja alueet uusiksi.

Arvoisa puhemies! Näistä karttaharjoituksista puhuminen saattaa kuulostaa sivuseikalta, mutta täytyy kuitenkin muistaa, että kyse on perusasiasta, turvallisuudesta. Niin ikään on syytä muistaa, miten kävi hätäkeskusuudistuksen kanssa. Senkin piti olla pelkkä hallinnon järjeistäminen, sen harjoitus. Lopputuloksena oli pitkä työrupeama, jossa ongelmia oli niin hätää kärsivien osoitteiden löytämisessä kuin keskusten työilmapiirissäkin, ja tämä työ taitaa edelleen jatkua.

Nyt tehdään uudistus vain uudistuksen tekemisen vuoksi ja otetaan kannettavaksi samanlaiset, ehkä mahdollisesti pahemmatkin riskit. Mitä vastaatte tähän, ministeri?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2018 vp

14.35 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten sekä ministeri että edustaja Tuppurainen täällä totesivat, kyse on uudistuksesta, joka liittyy tulevaan maakuntaudistukseen. Varmasti täällä eduskunnassa asiat on syytä laittaa siihen järjestykseen, että ensin tehdään päätökset itse maakuntaudistuksesta ja sitten hyväksytään näitä lakeja, jotka nojaavat siihen.

Kun nyt maakuntaudistuksesta puhutaan ja kun edustaja Rinne oli vielä minuutti sitten salissa, niin tarkoitukseni oli kysyä edustaja Rinteeltä, mikä onkaan se sosiaalidemokraattien maakuntaudistusmalli. Mutta kun edustaja Rinne on ehtinyt salista pois sillä aikaa, kun vilkaisin vähän vasemmalle, niin esitän tämän kysymyksen sitten vaikkapa edustaja Viitaselle, jolla on kuitenkin vastaus kaikkiin kysymyksiin. [Pia Viitanen: Kiitos luottamuksesta!]

Se tiedetään toki, että sosiaalidemokraatit vastustavat tuohon sote-uudistukseen liittyvää valinnanvapautta, koska he eivät pidä perusteltuna sitä, että sellainen pienituloisen ihmisen, esimerkiksi pienituloisen lapsiperhe tai työtön tai pienituloisen eläkeläinen, joka tänä päivänä joutuu jonottamaan hoitoonpääsyä terveyskeskukseen, voisi jatkossa sote-uudistuksen mukaisesti valita, meneekö hän sinne terveyskeskukseen vai haluaako hän mennä saamaan tämän palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta — ja kun tulee tämä valinnanvapaus, niin sehän johtaa jonojen poistumiseen. Eli tämä tiedetään, että sosiaalidemokraatit eivät hyväksy valinnanvapautta.

Mutta en ole varmaan ainoa tässä salissa, puhumattakaan tässä maassa, jolle on jäänyt täysin epäselväksi se, mikä on demareiden kanta tähän maakuntaudistukseen. Olen toki kuullut ja lukenut heidän kantojaan siitä, että ainakaan se nimi ei voi olla maakunta — se voi olla sote-kunta, tai se voi olla sote-alue — ja se määrä voi olla 18 tai jotain enemmän tai jotain vähemmän ja ne tehtävät voivat olla lähinnä sote-tehtäviä mutta mahdollisesti joitakin muitakin tehtäviä. Nyt on erinomainen tilaisuus edustaja Viitasella kertoa meille ja laajemmallekin yleisölle, minkälainen se demareiden maakuntaudistusmalli on. Senhän me kaikki olemme ymmärtäneet, että sosiaalidemokraatitkin ovat sillä kannalla, että sote-palvelujen järjestäminen tai vähintään terveyspalvelujen järjestäminen tulee siirtää kunnilta laajemmille hartioille. Samoin tiedossamme on, että yksitasoinen kuntayhtymämalli, joka oli esillä viime vaalikaudella, tyrmättiin silloin perustuslakivaliokunnassa.

Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Viitanen, mikä on teidän maakuntamallinne?

14.38 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Tuppurainen käytti tuossa erinomaisen hyvän puheenvuoron. Yhdyn tähän samaan ajatteluun, että ei pitäisi laittaa näitä pelastuslakiasioita menemään ykkösluokan vaunussa eteenpäin ennen kuin hallitus on keskuudessaan päättänyt linjan näihin sosiaali- ja terveys- ja maakuntaudistuksiin.

Itse tulen alueelta, jossa on tällainen — edustaja Zyskowiczille ja muillekin tiedoksi — maakunnallinen malli. Pelastustoimi on osa maakuntahallintoa Päijät-Hämeessä, ja Päijät-Hämeen lisäksi Suomesta löytyy toinenkin varsin iso maakunta, Lappi, jossa palo- ja pelastustoimi on laitettu maakunnalliseen malliin. Se malli sinänsä on ihan toimiva, käyttökelpoinen malli, ja sitäkin voi kopioida, mutta siinä mallissa kunnilla on myös oma keino ohjata omistajaohjauksen kautta maakunnan toimia. Tässä hallituksen käppyrässä, johon olen päässyt hallintovaliokunnan jäsenenä tutustumaan, kunnilla on enemmänkin katsojan rooli.

Kun ministeri on paikalla, niin oikeastaan haluaisin kysyä tähän palo- ja pelastuslaitoksen isoon, merkittävään sektoriin liittyen, kun valtaosa suomalaisille kansalaisille suunna-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2018 vp

tuista palo- ja pelastuslaitoksen palveluista, noin väestömäärän näkökulmasta, tulee sopimuspalokuntien kautta. Meille kaupunkilaisille tämä ajattelu on varmaan vähän vierasta. Ajattelemme, että palo- ja pelastustoimi nojaavat laitospalokuntiin, joita kaupungeissa on. Ammattijoukkoja ovat toki sopimuspalokuntalaisetkin. Olisin kysynyt ministeriltä: Miten maakuntauudistussuunnitelmissa olette ottaneet huomioon sen, että kuitenkin valtaosa suomalaisista on sopimuspalokuntien tuottamien palveluiden äärellä? Ja onko sopimuspalokunnat tässä hallituksen esityksessä huomioitu sillä tavalla kuin asianmukaista olisi odottaa?

14.40 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn niihin näkemyksiin, mitä täällä aiemmin esitettiin siitä, että nyt tässä tehdään lainsäädäntöä ilman, että tiedämme, mikä lopulta on esimerkiksi hallituksen ja edustaja Zyskoviczin lopputulos sitten sote- ja maakuntaesityksissä. Itsekin taisitte todeta tuossa puheenvuoronne alussa, että tietenkin tulisi tehdä niin, että ensin tehdään mallit ja sitten tehdään sovellus käytäntöön, ja siksi yhdyn siihen kysymykseen, minkä edustaja Tuppurainen esitti ministerille, mitä riskejä nyt on tässä olemassa ja mitä riskejä tulisi tunnistaa, kun etenemme tässä järjestyksessä. Muistutan kylä minäkin siitä hätäkeskusuudistuksesta. Se oli kova paikka kaiken kaikkiaan. Erityisesti meillä Pirkanmaalla, Tampereella, se asia sattui kovasti, kun silloinen ministeri Holmlund halusi viedä meiltä koko hätäkeskuksen pois. Se oli kurja, kurja tarina kaikkienensa.

Mutta, puhemies, jotain hyvääkin kyllä löydän tästä. Se nimittäin liittyy siihen, että edustaja Zyskowicz käytti kyllä erinomaisen puheenvuoron siltä osin, kun hän totesi valtavien luottonsa allekirjoittaneeseen ja kertoi, että minulla on aina kaikkiin asioihin vastaus. Kiitos teille tästä luottamuksesta. Olette ihan oikein tulkinnut sosiaalidemokraatteja siinä suhteessa, että meidän kyllä olemme olleet varsin kriittisiä hallituksen sote-mallia kohtaan — emmekä muuten ole ainoita tässä valtakunnassa. Kun minä tuolla kuljen paljon ihmisten kanssa juttelemassa, viimeksi eilen Tampereen suunnassa, niin siellä kyllä tuli kysymyksiä, mihin tämä hallituksen sote-intoilu nyt pahimmillaan johtaa, kun tilanne on se, että esimerkiksi kustannukset uhkaavat siinä mieluummin nousta kuin sitten tulla hillittyä, niin kuin aikanaan on perusteltu. Valtiovarainvaliokunnassahan me kaikki puolueet yhteisesti allekirjoitimme varsin kriittisen paperin liittyen tähän kokonaisuuteen, siinä olivat myös hallituspuolueet mukana, ja todettiin, että esimerkiksi kustannusarvioita ei ole tehty ja muutenkin nämä hallituksen mallit johtavat hyvin helposti osaoptimointiin, jonka seurauksena kustannukset vain lisääntyvät — puhumattakaan sitten tästä markkinaehtoisuudesta, joka helposti tarkoittaa, että sote-palveluita enemmänkin ajetaan sinne kermankuorinnan joukkoon.

Maakuntamallistahan meillä on ihan omat näkemyksemme esitettyinä. Edustaja Zyskowicz kuulee ne kyllä ja kertoi jo kuulleensakin moneen kertaan, niin että siinä mielessä annan arvoa sille, että haluatte edelleen niistä keskustella ja kuulla, ja mielellämme varmasti niistä jatkamme keskustelua.

Toden totta haluaisin tässä yhteydessä todeta sen, minkä edustaja Tuppurainen tuossa alussa, että tämä järjestys, missä nyt marssimme täällä, ei ole tässä suhteessa oikea.

14.43 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että lainsäädäntöä uudistetaan ja hallintoa uudistetaan. Se on selvä asia, että kun maailma muuttuu, meidän on muututtava mukana ja lainsäädäntö saatava ajan tasalle. Vaikea minun on kyllä ymmärtää tässä varsinkin sosiaalidemokraattien puheenvuoroissa sitä, että pelätään sitä, että päätös-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2018 vp

valta tulee ihmisiä lähemmäksi. Näköjään se ylhäältä johdetun yhteiskunnan haamu vielä kulkee teidän mukanaan pitkänä ja synkkänä. Jos maakuntiin päätösvalta siirtyy ministeriöstä, niin minä en kyllä siinä mitään pahaa näe. Pitäisikö sitten mennä siihen äärimmäiseen järjestelmään, niin kuin joissakin valtioissa, että yksi ihminen päättää siellä presidentin palatsissa ja sitä kaikki tottelevat? Niitäkin esimerkkejä tässä voisi ruveta luettelemaan, mutta jätän sen seuraavaan kertaan.

Näin ollen se, kun demokraattisesti valitut päättäjät päättävät alueilla omista asioistaan, on varmasti paras ja läpinäkyvin systeemi, koska siinä se päättäjä on siellä ihmisten keskellä ja saa palautetta jatkuvasti. Semmoisessa keskitetyssä järjestelmässä, jossa päätetään jossakin kaukana, kuten ministeriössä, tavallinen kansalainen ei koskaan niitä päätöksentekijöitä edes näe. Nyt te rupeatte pelkäämään sitä, että päätösvalta tulee maakuntiin.

Hieman ihmettelen teidän näkemystänne asiassa, mutta samalla myös kiitän teitä — tähän oli ihmisille tiedoksi, miten te suhtaudutte paikalliseen demokratiaan. Ajatelkaa jotakin Sveitsiä, siellähän tämä on viety vielä pitemmälle. Siellä kantonit ovat täysin itsenäisiä, ja siellä heidän järjestelmänsä mukaisesti esimerkiksi äänestetään hyvin pienistä asioista kansanäänestyksellä. Ei siinä sen kummempaa. Jos johonkin kylään ollaan hankkimassa vaikka nyt uutta jakeluautoa, niin siitäkin järjestetään kansanäänestys, onko se minkä merkinen peli, millä ajellaan seuraavat vuodet. Siellä on demokratia viety näin pitkälle, ja me täällä pelkäämme nyt sitä, että demokratia ja asioista päättäminen viedään maakuntiin ihmisten lähelle. Minä en tällaista voi ymmärtää, mutta ei sitä minun tarvitse ymmärtääkään — ihmettelen vain ja samalla kiitän demareita siitä, että tulipahan tuokin tiedoksi.

14.45 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! En ole tämän lakiesityksen valiokuntakäsittelyssä mukana, mutta tämä on sinällään tärkeä lakiesitys. Evästäisin tätä kuitenkin niin, että näissä kaikissa hallinnonuudistuksissa on tärkeää huomata myöskin seutukaupungit ja seudut, että tarpeetonta keskittämistä julkishallinnossa ei tehdä.

Edustaja Zyskowicz tässä hyvin kysyi, mikä on SDP:n maakuntamalli tai minkä pohjalta näitä palveluja rakennetaan. Tämä maakuntamallihan on eurooppalainen malli, demokraattinen malli, jota paljon käytetään. Todellisuudessa sotenkaan pohjalta, kun kuntapohja ei riitä ja tarvitaan demokraattinen malli, ei ole käytännössä mitään muuta mallia kuin maakuntamalli. Usein maakuntia kyllä pilkataan, ja minä sitä ihmettelen, mutta mikä on se SDP:n malli näissä hallinnonuudistuksissa? Luulen, että se malli on suuri puhallus ja ei ole mitään omaa mallia loppujen lopuksi. Ei ole mitään muuta vaihtoehtoa tähän, ellei sitten ole todella tällainen jättikaupunkien tai suurten kaupunkien keskuudessa tapahtuva kuntamalli, joka sitten jättää puolen Suomea huomioimatta. Että mielelläni myöskin kuulisin, mikä todellisuudessa on SDP:n näkemys tästä maakuntapohjaisesta hallinnosta. Onko teillä joku vaihtoehto?

14.46 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Tässä lakiuudistuksessa pelastustoimen tehtävien yleistä hallinnollista toteuttamista ja henkilöstön asemaa koskevat yleiset säännökset sisältyvät maakuntalakiin. Pelastustoimen rahoitus määräytyy maakuntalakien rahoituslain mukaan. Tavoitteena on myös selkiyttää valtion ja maakuntien työnjakoa pelastustoimeen kuuluvan avun antamisessa ulkomaille ja kansainvälisen avun vastaanottamisessa siten, että laissa määritetään selkeästi sisäministeriön ja pelastuslaitosten työnjakoa kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen liittyvissä tehtävissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2018 vp

Pelastuslakiin ehdotetun muutoksen mukaan maakunta osallistuisi pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon. Valmius ulkomaille annettavaan pelastustoimintaan kuuluvaan apuun perustuisi maakuntien kotimaiseen riskien mukaiseen osaamiseen, valmiuteen ja palvelutasoon.

Viime vuosien maneesi- ja liikuntahallionnettomuudet osoittavat, että rakennusten sortumista ei ole esimerkiksi vain ulkomaisissa maanjäristyksissä ja muissa luonnononnettomuuksissa vaan kyky rauniopelastamiseen kuuluu jokaiselta maakunnalta edellytettävään palvelutasoon.

Maakunnat vastaavat riskien mukaisesta palvelutasosta ja sen toteuttamisen aiheuttamista kustannuksista. Ulkomaille annettavaa apua varten valtion toimesta ja kustannuksella luodut ja hankitut erityisvalmiudet, kalusto ja varusteet ovat maakuntien käytettävissä myös kotimaisessa onnettomuustilanteiden vaatimassa pelastustoiminnassa samoin perustein kuin maakuntien omat resurssit. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tukisi näin maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksia. Saadaan selvää synergiaetua.

Arvoisa puhemies! Muutoksilla ei olisi suoria taloudellisia vaikutuksia kotitalouksiin. Ehdotetut muutokset ovat pääsääntöisesti teknisiä, ja ne johtuvat muuhun lainsäädäntöön perustuvista organisaatiomuutoksista. Kannatan lakiesitystä.

14.49 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tuohon aikaisempaan edustaja Hoskoselle, jota en nyt enää tässä näe, olisin vain sanonut, että emme me ole pelänneet sitä, että päätöksenteko tulisi lähelle ihmistä — päinvastoin, sitä me aina kannatamme — vaan se, mistä me olemme kantaneet huolta, niin kuin esimerkiksi koko valtiovarainvaliokunta, on se, että kun maakunnat perustettaisiin näillä resurssein ja maakunnan päättäjille asetettaisiin tehtäviä mutta ei mahdollisuutta esimerkiksi verotusta käyttää tai mahdollisuutta rahoittaa, niin helposti kävisi niin, että siellä tulevat maakunnalliset päättäjät olisivat tilanteessa, jossa joutuisivat heti kohta nostamaan voimakkaasti asiakasmaksuja, tai että koska sosiaali- ja terveyspalvelut joka tapauksessa tulee hoitaa, niin sitten kärsisivät esimerkiksi elinvoimapaalvelut, ihmisten työllistämispalvelut.

Ja tätä kritiikkiä eivät ole muuten esittäneet pelkästään sosiaalidemokraatit vaan esimerkiksi koko valtiovarainvaliokunta omassa mietinnössään. Kävin näitä uhkakuvia läpi, mitkä on syytä todeta. Olemme myös todenneet, että tässä mallissa, mikä nyt on kehitteillä, olemme tilanteessa, että esimerkiksi Tampereen seudulla on ollut erittäin tuloksekas, hyvä työllisyyskokeilu ja nyt sitä ei voida sitten jatkaa, ja sitä olisi ehdottomasti pitänyt voida jatkaa tässä tilanteessa, antaa sille lisäaikaa. Nyt ei sitä jostain syystä tule. Siitä olen ihan vilpittömästi kiittänyt edustaja Satosta jo aiemmin tässä salissa, että hän oli tässä aktiivinen ja teki myös aloitteen tämän kokeilun jatkamiseksi, ja tässä olemme olleet samoilla linjoilla.

14.50 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Noista kommenteista: ajattelin nyt kyllä pysyä enemmän tässä pelastustoimen puolella tässä puheenvuorossani. [Pia Viitanen välihuuto] Oikeastaan pyysin puheenvuoron edustaja Ala-Nissilän puheenvuoron johdosta, kun Ala-Nissilä nosti esille seutukaupunkinäkökulman. Se on mielestäni myös tässä hyvin keskeistä. Pelastustoimi jos mikä on sellainen toimi, jonka pitää hajautetusti olla siellä maakunnassa järjestetty. Se ei riitä, että se toimii maakunnan keskustaajamassa, vaan sen pitää toimia myös niissä pienemmissä keskuksissa. Ja itse asiassa ajattelen niin, että ainakin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2018 vp

isommat ja keskisuuret maakunnat ovat varsin ideaaleja toiminta-alueita tämmöiselle pelastustoimen järjestelylle, koska kun se on riittävän paljon hajautettu, se pystyy vastaamaan niihin uhkiin. Mutta sitten jos tulee joku todella iso tapahtuma, johon tarvitaan paljon yksiköitä, ne voidaan sieltä keskittää myös siihen yhteen tilanteeseen.

Eli uskoisin, että tämä on aika ideaali tapa organisoida tämä asia. Uskonkin, että tämä on ihan sellainen osa tätä maakuntauudistusta, josta varmaan hyvin laajalti voidaan löytää tämänkin salin keskuudessa yksimielisyys tämän asian etenemisestä.

14.52 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Pelastuslaitos on tärkeä osio koko tässä meidän pelastustoiminnassamme, jos mietitään näitä yhteistyön kuvioita tuon ensihoidon ja hälytyskeskuksen kanssa ja sen toimivuutta koko tässä maassa, miten se toimii, vielä kun otetaan mukaan tähän Rajavartiolaitos ja Puolustusvoimat ja tuo poliisin yhteistyökuvio kaikissa isoissa tapahtumissa. Näitä kun pohdittiin tuolla pelastuslaitoksella työssä olevien kavereitten kanssa, sitä mikä tässä olisi järkevää, niin he esittivät tämmöistä mallia sitten, että pitäisikö nämä pelastusalueet jakaa viiteen, koko Suomi viiteen alueeseen, niitä johdettaisiin yhdestä paikkaa, jotta tämä yhteistyökuvio ja toiminnan varmuus saataisiin paremmin toimimaan. Kysyisin ministeriltä: onko tämmöistä aluejakoa mietitty ja pohdittu, olisiko mitään hyötyä tämmöisestä toiminnasta?

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Talja, ja sen jälkeen ministeri.

14.53 Martti Talja kesk: Arvoisa puhemies! Jatkan edustaja Semin ajattelua. Jos ensihoidon järjestelmä toimii koordinoitusti viidellä alueella Suomessa ja samalla tavalla on pelastustoimen osalta, niin aina on jossakin saumakohta. Se, että pelastuslaitosten määrää vähennettäisiin sitten tulevaisuudessa maakuntien määrää vastaavaksi, tuo toisaalta sitä koordinaatiotukea siihen. Ja itse asiassa se tuo myös koordinaatiota sitten näiden suuralueiden myötä, niin että pelastustoimen ja ensihoidon välinen yhteistyö niin resurssien käytön optimoimiseksi kuin sitten varautumisessa poikkeustilanteisiin, niiden laajenemiseen, on aivan keskeistä siinä, että me kansalaiset voisimme asua turvallisesti siellä kotonamme.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Tolppanen olisi siellä vielä.

14.54 Maria Tolppanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Minua tässä asiassa huolettaa tietenkin maakunnan ihmisenä kaikkein eniten se, miten käy sitten tosiaankin ensivastetoiminnan ja miten tässä uudistuksessa käy vapaapalokuntatoiminnan, koska maaseudulla vapaapalokunnat — tai sopimuspalokunnat — hoitavat erittäin suuren osan kaikista alueella tulevista hälytyksistä.

Toinen on se, että sitten, jos puhutaan laajemmin siitä, mitä pelastustoimessa pitää olla, meillä on erittäin paljon sellaisia kuntia ja sellaisia rakennuksia, asuintaloja, missä ei ole minkäänlaista suojaa ihmisille, mikäli sattuisi niin sanotusti jotakin. Vanhat kunnon pommisuojat on suljettu, ja ei löydy väestönsuojia, mihin ihmiset viedään.

Sen lisäksi kaipaisin kyllä jonkinnäköistä mainintaa siitä, mitä tarkoittaa 72 tunnin huoltovarmuus. Nimittäin olen itse käynyt pitkän maanpuolustuskurssin ja kysyin tätä asiaa siellä useamman kerran. Mitä se tarkoittaa? En tiedä tänä päivänäkään sitä, mitä se tarkoittaa, mitä siihen sisältyy, kuinka usein varastot pitää uusia, mistä ne varastot saa täytettyä, mitä se vaatii kansalaiselta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2018 vp

Me puhumme asioista ihmisille ja me luomme turvallisuudentunnetta, mutta me emme kerro sitä, miten tuo turvallisuus saavutetaan. Kun puhutaan pelastustoimesta, myöskin tämä on minun mielestäni semmoinen asia, jonka pitäisi olla tiedossa jokaisella ihmisellä. Tämähän ei tarkoita sitä, että meillä täytyisi olla joku ulkopuolinen uhka tai joku muu vastaava maassa. Riittää, että alueella on esimerkiksi tulipalo jossakin rengasliikkeessä. Kun olen aikaisemmalta ammatiltani toimittaja, niin muistan varsin hyvin, kun Pietarsaassa kokonainen kaupunginosa evakuoitiin sen takia, että siellä paloi varasto. Esimerkiksi nämä ovat semmoisia asioita. Jos ajatellaan ihmisiä, jotka asuvat siellä kotona ja joilla on esimerkiksi astmaa tai jotka eivät sieltä pääse liikkumaan mihinkään, niin kyllä siellä kotona pitäisi kotivaran olla olemassa. Ja toivoisin, että myöskin tähän asiaan tulisi parannus.

14.56 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos rakentavista huomioista eri puolilta salia.

Pelastusuudistuksesta kysyttiin yleisesti, miten tämä maakuntauudistukseen nivoutuva uudistus voisi vaikuttaa. Sinänsä näen sen aidosti mahdollisuutena selkeyttää vastuita ja johtamista siten, että selkeämmin toteutusvastuu on alueellisella, vaaleilla valittavalla maakunnalla, ja silloin on myös kasvullisesti olemassa numero, joka on vastuussa — maakuntahallitus — siitä, miten paljon resursseja käytetään, miten ne jakaantuvat. Tällä hetkellä useimmiten pelastuslaitos jakaantuu jopa kymmenien kuntien kesken, jolloin se voi olla kansalaiselle epäselvää. Toisaalta valvonta selkeytyy sikäli, että aluehallintovirastojen tehtävistä suurin osa siirtyy suoraan sisäministeriölle ja sisäministeriö, jolla nyt jo on osittain myös tätä roolia, kansallisen toiminnan koordinoimista, ottaa sen selvemmin, jolloin järjestelmä itse asiassa yksinkertaistuu.

Toiseksi, maantieteelliset muutokset pelastustoimessa ovat kuitenkin pienempiä ja helpompia kuin monessa muussa asiassa. Meillä on tällä hetkellä 19 isäntäkuntamallilla toimivaa pelastuslaitosta, kaksi maakunnallista kuntayhtymää plus sitten Pohjois-Karjalan Siun sote, hieman toisentyppinen kuntayhtymämalli, ja Uudellamaalla todella tulee merkittävä fuusio. Sen lisäksi Jokilaakson ja Oulu—Koillismaan laitokset yhdistyvät. Jokilaakso on erittäin pieni, jolloin tässä on katsottu, että on järkevää, että on yksi laitos. Mutta muutoin nykyinen rakenne sinänsä maantieteellisesti säilyy.

Se oleellinen kysymys, mihin täällä useampi teistä kiinnittikin huomiota, on ensihoidon ja ensivasteen järjestäminen ja myös tässä maakuntauudistuksen yhteydessä se, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuulliset ja pelastustoimen järjestämisvastuulliset maakunnan sisällä toimivat yhteen ja varmistetaan, että pelastuslaitosten kapasiteetti ensihoidon, ensivasteen järjestämiseen tulee jatkossa hyödynnettyä. Ja ehkä myös niissä maakunnissa, joissa se tähän asti ei ole ollut ensihoidon järjestäjä, se voisi sitä olla, koska malli on kyllä ollut kaikkialla erittäin hyvä, missä sitä on toteutettu.

Tämä edellyttää myös osaamisen nostoa. Eli pelastusalan koulutusta ollaan parhaillaan uudistamassa niin, että ensihoidossa päästään lähemmäksi lähihoitajatasoa kaikilla ammattipelastajilla ja pystytään tätä kautta varmistamaan se nopea, korkeatasoinen ensivaste jo silloin, kun pelastaja tulee ensimmäisenä paikalle.

Tässä edustaja Semi viittasi erityisesti ikään kuin tähän laajempaan johtamiskysymykseen ja yhteyksiin näihin viiden alueen ensihoito- ja erityistehtäväalueisiin. Meillähan on myös pelastustoimessa tarkoitus organisoida viisi suuraluetta, jotka muodostavat tilannekeskukset, ja parantaa tätä tilannekeskusjohtamista silloin, kun tapahtuu joku merkittävämpi tapahtuma, ja vielä antaa yhdelle tilannekeskukselle kansalliset koordinoititehtä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2018 vp

vät, jolloin tämä on kyllä osa tätä maakuntauudistuksen myötä tapahtuvaa uudelleenjärjestämistä, ja antaa siihen aiempaa paremmat edellytykset.

Väestönsuojia ei, edustaja Tolppanen, ole suinkaan unohdettu. Niille on edelleen velvoitteet, ja meillä on kansainvälisesti ehkä maailman paras valmius tässä. Ja kotivara, 72 tuntia, on erittäin tärkeä asia sinänsä kyllä. Se ei tähän lakiesitykseen liity, mutta muuten mielellään teemme tästä yhdessä viestintää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.